

26 Kapitalvinst m.m. – allmänt

---

41 kap. 1 och 2 §§ IL
42 kap. 1 § IL
44 kap. IL
48 § 5 mom. UBL
prop. 1989/90:110 del I s. 390–399, 400–401, del II s. 30–133, SkU30
prop. 1991/92:60
prop. 1992/93:50
SOU 1989:33 del II
prop. 1992/93:131
prop. 1993/94:50
prop. 1993/94:234
prop. 1994/95:209, SkU 94/95:30
prop. 1999/2000:2, del 1, s. 481f, 505f, 508f, del 2, s. 518-545

Sammanfattning

Vad beskattas?

Alla avyttringar utanför näringsverksamhet kapitalvinstbeskattas oavsett hur egendomen förvärvats och oavsett innehavstid.

Vad är avyttring?

Med avyttring avses försäljning, byte eller liknande överlåtelse av egendom (44 kap. 3 § IL). Såsom skattepliktig avyttring anses däremot inte när någon överlåter egendom som gåva eller vid arv eller bodelning (benefika fång).

Vissa åtgärder jämställs med avyttring (44 kap 4-10 §§ IL). Så är fallet när en option löpt ut utan att optionen har utnyttjats eller – beträffande utgivna värdepapper – det företag som gett ut värdepappret upplöses genom konkurs eller träder i likvidation. Värdepappret anses dock avyttrat redan när utgivaren försätts i konkurs om det är ett svenskt aktiebolag eller svensk ekonomisk förening. Detsamma gäller om ett svenskt eller utländskt bolag upplöses genom fusion.

Om den skattskyldige vill, kan han i vissa fall skatta av kapitalvinsten på egendom som överförs till näringsverksamhet.

Uppskov

I vissa fall kan uppskov med beskattningen medges. Se avsnitt 29 beträffande fastigheter och bostadsrätter och avsnitt 31 be-

	träffande andelar.
Anstånd	Vid försäljning av fastighet, bostadsrätt eller aktier i fåmansföretag finns vissa möjligheter till anstånd med erläggande av kvarskatten. Se avsnitt 5.6.2.1.
Hur beräknas vinsten?	Intäkten utgörs av den avtalade ersättningen för egendomen. Avdrag får göras för alla omkostnader som t.ex. anskaffnings- och förbättringsutgifter. Vid försäljning av en del av ett större innehav av egendom av enhetligt värde, används genomsnittsmetoden för att beräkna anskaffningsutgiften. Om egendomen förvärvats genom arv, gåva e.d. anses egendomen förvärvad genom närmast föregående köp e.d.
Kapitalvinster	Kapitalvinster är som huvudregel skattepliktiga fullt ut. Det innebär att beskattning sker med 30 % av vinsten.
Kapitalförluster – 70 %	Kapitalförluster är som huvudregel avdragsgilla till 70 %. Ett antal undantag finns. De viktigaste avser aktier, marknadsnoterade delägarrätter, fordringar i svenska kronor, andelar i räntefonder och fastigheter/bostadsrätter.
Verkliga kapitalförluster	Avdrag medges endast för verkliga kapitalförluster och de godtas således inte i de fall motprestation saknas helt eller delvis, såsom vid gåva eller då förlusten beror på att en hyresrätt erhållits. De får inte heller vara personliga levnadskostnader.
Kapitalförluster får inte sparas	Kapitalförluster måste dras av det år de uppkommer och får inte sparas.

26.1 Vad beskattas som kapitalvinst i inkomstslaget kapital?

Kapitalvinster, vinster på vissa förpliktelser	Till inkomst av kapital hänförs enligt 41 kap. 1 och 2 § IL bl.a. vinst vid icke yrkesmässig avyttring av tillgångar samt vinster vid åtaganden enligt avtal om optioner och terminer samt andra därmed jämförliga förpliktelser. I inkomstslaget kapital beskattas således kapitalvinster som inte ingår i näringsverksamhet och inte heller beskattas i tjänst. Regeringsrätten har i dom den 2 januari 2003 funnit att försäljning av en kapitalförsäkring var en avyttring som skulle kapitalvinstbeskattas. Alla kapitalförsäkringar är emellertid inte överlåtbara genom försäljning utan en del får bara överlåtas genom vissa benefika rättshandlingar.
Vinster på utländsk valuta	Till kapital hänförs även valutakursvinster på fordringar och skulder i utländsk valuta. Bestämmelser om detta finns i 48 kap. och 54 kap. IL.
Avdrag för motsvarande förluster	Avdrag medges för förlust vid icke yrkesmässig avyttring av tillgångar och för förlust på förpliktelser avseende optioner och terminer. Avdrag medges också för valutakursförluster på fordringar och skulder i utländsk valuta. Kapitalförluster på lös

Näringsverksamhet

egendom för privat bruk får dock inte dras av, då de ses som privata levnadskostnader (52 kap. 5 § 2 st. IL). Jfr avsnitt 26.3.3.

Till intäkt av kapital räknas sådana vinster som inte ska hänföras till näringsverksamhet eller tjänst (41 kap. 1 § 2 st. och 13 kap. IL).

För *fysiska personer* och *dödsbon* hänförs försäljning av omsättningstillgångar och inventarier i näringsverksamhet till inkomstslaget näringsverksamhet. Dit hör också försäljning av andel i vissa kooperativa föreningar (13 kap. 7 § IL) om innehavet betingats av näringsverksamhet. Fysiska personer och dödsbon torde numera inte kunna anses bedriva näringsverksamhet i form av värdepappershandel då man i praxis krävt att personen handlar för andras räkning. Detta kräver fondkommissionstillstånd från Finansinspektionen, vilket numera endast ges till bolag och inte till fysiska personer.

Vinst vid försäljning av andelar i skalbolag kan vara hänförlig till näringsverksamhet (del 2, avsnitt 17.8).

Försäljning av näringsfastighet och bostadsrätt ingående i näringsverksamhet ska beskattas i inkomstslaget kapital även om vissa avdrag ska återföras till beskattning i inkomstslaget näringsverksamhet (avsnitt 27 och 28).

För *handelsbolag* ska förutom ovannämnda försäljningar även avyttring av

- delägarrätter,
- andelar i handelsbolag,
- fordringar i svenska kronor,
- annan lös egendom

samt vinster och förluster på

- optioner,
- terminer samt
- fordringar och skulder i utländsk valuta

hänföras till näringsverksamhet. För handelsbolag är det således bara avyttring av fastigheter och bostadsrätter som hänförs till inkomst av kapital (13 kap. 4 § IL).

För *aktiebolag* och *övriga juridiska personer* utom dödsbon, se avsnitt 1.1.1 och del 2, avsnitt 27.

Tjänst

Av prop. 1989/90:110 s. 654 framgår att vissa försäljningar av hobbyprodukter ska hänföras till inkomst av tjänst.

Till inkomstslaget tjänst hänförs också i vissa fall del av kapitalvinster på aktier i fåmansföretag (del 3, kapitel 10) och på andelar i handelsbolag (avsnitt 21.2).

26.2 När ska beskattning ske?

26.2.1 Beskattningsutlösande händelser/Avyttring

För att en kapitalvinst eller kapitalförlust ska uppkomma krävs att en avyttring har skett. Skattskyldigheten för kapitalvinster/kapitalförluster inträder i allmänhet vid avyttringstillfället. Vissa möjligheter till anstånd med att betala in skatten finns (se nedan vid kantrubriken ”Anstånd”).

Med avyttring av egendom avses försäljning, byte eller därmed jämförlig överlåtelse av egendom (44 kap. 3 § IL). Beträffande innebörden av begreppet avyttring gäller fortfarande den praxis som utvecklats före 1990 års skattereform.

För att avyttring ska anses föreligga räcker det normalt inte med att exempelvis nyttjanderätt upplåts. Se dock beträffande allframtidsupplåtelse, 45 kap. 6-7 §§ IL.

Ett optionsavtal, dvs. avtal om rätt för ena parten att vid en viss framtida tidpunkt kunna förvärva eller sälja i avtalet bestämd egendom till visst pris innebär inte att den underliggande egendomen avyttrats. Däremot kan optionsavtalet som sådant avyttras. En terminsaffär innebär avtal om överlåtelse av egendom där affärens fullgörande (överlämnande av egendomen och betalning) sker vid en viss framtida tidpunkt till ett bestämt pris. för sådana terminer som är avsedda för omsättning på marknaden inträder beskattningstidpunkten först när avtalet fullgörs. Gränsdragningsproblem kan uppkomma (af ”rfr”82 1:21, RÅ83 1:90, RÅ84 Aa78).

Överlåtelsen ska vara onerös för att utlösa beskattning. Benefika överlåtelser som arv, gåva och bodelning utlöser inte kapitalvinstbeskattning hos överlåtaren utom beträffande andelar i handelsbolag i vissa fall (avsnitt 26).

Vid försäljning till underpris föreligger ibland en gåvoavsikt. I sådana fall föreligger ett s.k. blandat fång.

Ersättningen behöver inte bestå av kontant betalning utan även övertagande av ett lån, utfärdande av revers eller erkännandet av en fordran räknas som ersättning.

Byte

Enligt 44 kap. 3 § IL avses med avyttring även byte. Byte av ett slag av egendom mot ett annat utlöser därför kapitalvinstbeskattning. I vissa fall kan dock byte av aktier ske utan att en kapitalvinstberäkning ska ske (avsnitt 30.2 och kapitel 31).

I två domar den 19 december 2002 har Regeringsrätten emellertid funnit att om ett värdelöst villkorat aktieägartillskott har omvandlats till ett ovillkorat sådant så har något tillskott inte skett.

Konkurs, likvidation, fusion

En förutsättning för att byte ska föreligga torde därför vara att bytet innebär att värden överförs i båda riktningarna.

Avyttring anses också föreligga när svenskt aktiebolag eller svensk ekonomisk förening försätts i konkurs (44 kap. 8 § IL).

Bestämmelsen omfattar alla värdepapper bolaget gett ut, t.ex. aktier i bolaget, konvertibla skuldebrev, optionsskuldebrev, optionsrätter m.m. Beträffande andra värdepapper som inte är lämpade för omsättning på allmänna marknaden och som inte är utgivna är det mera tveksamt om avyttring föreligger vid konkursinträdet (prop. 1999/2000:2, del 1 s. 510). För dem gäller i annat fall vanliga regler, dvs. att de måste säljas e.d. för att förlusten ska kunna dras av.

Regeringsrätten ansåg i dom den 30 december 2002 att ett villkorat aktieägartillskott inte var ett sådant finansiellt instrument som avsågs i 24 § 2 mom. SIL. I en annan dom samma dag ansåg domstolen att en fordran som inte dokumenterats och konkretiserats genom en utfärdad handling e.d. inte heller kunde anses som ett finansiellt instrument. Man klargjorde dock att finansiella instrument som getts ut av handelsbolag eller kommanditbolag kan komma ifråga.

Om aktie eller annat värdepapper faktiskt avyttras därefter anses ny avyttring ha skett varvid anskaffningsvärdet är 0 kr (44 kap. 34 § IL). För utländskt bolag anses avyttring föreligga först när bolaget upplöses genom konkurs.

På motsvarande sätt föreligger en avyttring när utgivaren av ett värdepapper träder i likvidation. Se vidare avsnitt 30.2.

T.o.m. den 31 december 1994 gällde även för svenska aktiebolag vid konkurs att en avyttring ansågs föreligga först i och med att bolaget upplöstes. Detta innebar att avdragsrätten inträdde först när konkursen hade avslutats eller bolaget hade upplöstes genom likvidation.

Vid konkurs som påbörjas efter 1993 gäller således att avyttring av ett finansiellt instrument anses föreligga redan när det företag som givit ut instrumentet har försatts i konkurs. Detta under förutsättning att företaget är ett svenskt aktiebolag eller en svensk ekonomisk förening. Om en konkurs påbörjats före 1994 men inte avslutats senast under 1993 anses avyttringen ha skett per den 1 januari 1994 (övergångsbestämmelserna p. 12 till SFS 1993:1543). Avdrag för sådan förlust kunde därför medges endast vid 1995 års taxering.

Vid likvidation gäller att avdrag för förlust medges först när förlusten är definitiv (44 kap. 26 § 2 st. IL). Detta innebär att avdraget normalt medges när likvidationen avslutats. Kan förlustens storlek bestämmas vid en tidigare tidpunkt ska avdrag med-

ges då (RÅ 1998 ref. 25).

Om utdelning erhållits i en konkurs ska det avdrag som tidigare gjorts för kapitalförlust elimineras. Detta sker genom att den ersättning som erhållits tas upp som vinst dock högst det belopp för vilket avdrag för förlust medgavs. Medgavs ett kvoterat avdrag för förlusten ska motsvarande kvotering göras beträffande den ersättning som ska tas upp som vinst. Har avdrag medgivits med 70 % av förlusten ska således 70 % av den erhållna ersättningen tas upp (44 kap. 34 § IL).

Regeln om förlust vid konkurs gäller inte bara för aktier utan för alla finansiella instrument, dvs. även för konvertibla skuldebrev, vinstandelsbevis, obligationer, förlagsbevis, teckningsoptioner etc. som getts ut av bolaget. Tolkningen av ordet värdepapper bör emellertid göras snäv (prop. 1999/2000:2, del 1 s. 508 f.).

Fr.o.m. den 1 januari 1993 gäller reglerna också för förluster på andelar och andra finansiella instrument som getts ut av en ekonomisk förening (prop. 1992/93:131 s. 47).

**Ombildning
ekonomisk förening**

Om däremot en ekonomisk förening ombildas till AB där den skattskyldiges andelar i den ekonomiska föreningen ersätts av aktier i aktiebolaget, anses andelarna inte avyttrade enligt 44 kap. 7 § 2 st. IL.

Ackord

Ett ackordsförfarande innebär inte att en avyttring ägt rum, utan det har endast skett en nedsättning av fordringsbeloppet. Det är heller inte fråga om en transaktion som är att jämställa med avyttring. Under sådana omständigheter aktualiseras inte kapitalvinstberäkning. Om fordringen däremot säljs innan ackord träffats, kan kapitalförlust föreligga.

Option förfaller

Med avyttring jämställs också att en option förfaller utan att utnyttjas. Denna regel gäller för standardiserade optioner, teckningsoptioner, fristående köpoptioner samt teckningsrätter, se Regeringsrättens dom den 20 november 2002, RSV:s rättsfallsprotokoll nr 29/02.

Betalning

Betalning av skuld med egendom är att betrakta som avyttring av egendomen (RÅ 1972 Fi 659). Den som tar emot betalning anses ha avyttrat sin fordran.

Försträckning

Avyttring har ansetts föreligga vid försträckning, dvs. lån av fungibelt ting där annan likadan egendom ska lämnas tillbaka (RÅ 1965 ref. 19). Observera dock att blankningsaffärer numera är särskilt reglerade. Utlåning av egendom för blankning är undantaget från begreppet avyttring och utlöser inte kapitalvinstbeskattning (44 kap. 9 § IL. Se kapitel 39. Annan försträckning ska däremot kapitalvinstbeskattas.

Saklån	<p>Saklån, dvs. lån av en individualiserad sak, t.ex. en gräsklippare, och där samma föremål ska lämnas tillbaka, innebär inte någon överlåtelse av äganderätten och är därmed inte någon avyttring.</p>
Utnyttjande av rättighet	<p>Om man utnyttjar ett finansiellt instrument för förvärv av aktier eller annan egendom, sker ingen kapitalvinstbeskattning. Detta har gällt tidigare och framgår nu av 44 kap. 10 § IL. Utnyttjande av en rätt att sälja egendom kapitalvinstbeskattas inte heller. Däremot ska försäljningen kapitalvinstbeskattas som andra försäljningar enligt de regler som gäller för den sålda egendomen.</p> <p>Observera dock att om någon utnyttjar en rätt att förvärva egendom till underpris, kan beskattning komma i fråga under inkomst av tjänst, om det rör sig om ett anställningsförhållande, eller under inkomst av kapital om nyttjandet kan anses vara utdelning för en aktieägare eller ränta för en skuldebrevsinnehavare. Även gävbekattning kan i vissa fall komma ifråga.</p> <p>Har egendom förvärvats med stöd av rätten, utgör kostnaden för rätten del av anskaffningsvärdet för egendomen.</p>
Försäljning av rättighet	<p>Försäljning av en rätt, t.ex. en teckningsrätt eller en köpoption kapitalvinstbeskattas.</p>
Konvertering	<p>Konvertering av ett konvertibelt skuldebrev enligt 5 kap. ABL till aktier kapitalvinstbeskattas inte trots att det egentligen rör sig om ett byte. Aktierna övertar i stället konvertibelns anskaffningsvärde (44 kap. 10 § och 20 § IL). Inlösen av omvänd konvertibel beskattas däremot, se RÅ 2001 ref. 21 I och avsnitt 30.1 och 30.2.</p>
Avskattning vid karaktärsbyte	<p>Om egendom övergår från att i samma ägares hand ha varit sådan egendom som kapitalvinstbeskattas till att bli sådan egendom som beskattas i näringsverksamhet vid försäljning (karaktärsbyte), kan avskattning komma i fråga (41 kap. 6 § IL). Detta innebär att kapitalvinstbeskattning sker som om egendomen avyttrats till dess marknadsvärde. Värdeökningen fram till karaktärsbytet beskattas, och egendomens marknadsvärde vid karaktärsbytet utgör därefter anskaffningsvärde i näringsverksamheten.</p> <p>Avskattning är emellertid frivillig för den skattskyldige om marknadsvärdet på tillgångar överstiger dess omkostnadsbelopp, dvs. då det finns en latent vinst på tillgången. Han kan välja att inte skatta av värdeökningen hos egendomen. Egendomen behåller då sitt ursprungliga omkostnadsbelopp i näringsverksamheten.</p> <p>För fysiska personer, dödsbon och handelsbolag beskattas normalt avyttring av fastigheter och bostadsrätter i inkomstslaget kapital. Regeln är därför inte tillämplig på sådan egendom.</p>

Om avskattning vid karaktärsbyte från näringsfastighet till privatbostadsfastighet, se avsnitt 27.

Anstånd

Anstånd med inbetalning av skatten kan medges under vissa förutsättningar. Se 17 kap. 4 § SBL och Handledning för Skattebetalning 2002, avsnitt 18.4.

26.2.2 Skattskyldighetens inträde – Avyttringstidpunkten

Avyttringsdagen

Skattskyldighet för vinst och avdragsrätt för förlust inträder när egendomen avyttras (44 kap. 3 § IL). Betalningstidpunkten saknar normalt betydelse i detta sammanhang.

Med avyttringstidpunkt förstås tidpunkten då det föreligger ett för båda parter bindande avtal avseende försäljning, byte eller därmed jämförlig överlåtelse. Vid andra slag av överlåtelser bestäms tidpunkten på motsvarande sätt till den dag avhändelsen blir definitiv. Ledning kan sökas i de äldre rättsfall som behandlar innehavstidens längd, eftersom denna räknas från förvärv till avyttring.

Definitiv förlust

Uppkommer avdragsgill förlust inträder avdragsrätten vid samma tidpunkt. En förutsättning är att förlusten är definitiv, se dock förlust vid konkurs och likvidation, avsnitt 26.2.1.

Bestämd köpeskillning

Vid avyttringen beskattas nettot på affären. Nettoresultatet beräknas på grundval av alla intäkter och kostnader som är hänförliga till förvärvet och avyttringen oavsett vilket beskattningsår de hänförs till. Det innebär att om köpeskillningen är bestämd men ska betalas först ett senare beskattningsår, ska beskattning för hela vinsten ändå ske vid avyttringstidpunkten.

Tilläggsköpeskillning

Om köpeskillningen inte är bestämd utan beroende av en framtida händelse, kan det slutliga resultatet av affären inte beräknas för det beskattningsår då avyttring sker. Är någon del av köpeskillningen känd under avyttringsåret beskattas den då, medan tillkommande belopp ska beskattas vid taxeringen för det år eller de år då tilläggsköpeskillningen kan beräknas (44 kap. 28 § IL). Det bör noteras att beskattning för tilläggsköpeskillning inte förutsätter att den erhållits. Om den är beroende av exempelvis resultatet efter bokslutsdispositioner i ett bolag under ett visst år, torde beloppet få anses bli känt i samband med bokslutet i bolaget för beskattningsåret. Om köpeskillningen är beroende av resultatet före bokslutsdispositioner kan situationen bli annorlunda.

Erhålls betalning, t.ex. i form av handpenning, får det presumeras att den definitiva köpeskillningen kommer att inkludera detta belopp.

Beskattningen av tilläggsköpeskillning ska ske på grundval av förhållandena vid avyttringen och med tillämpning av de be-

skattningsregler som gällde vid taxeringen för avyttringsåret.

Om tilläggsköpeskillning ska erläggas och beloppets storlek är okänt, får förlust inte dras av förrän det slutliga köpeskillningen bestämts (44 kap. 26 § 2 st. IL).

Av prop. 1989/90:110 s. 712 framgår vidare att osäkerheten om resultatet av en avyttring även i andra fall än det nämnda kan vara så stor att det är motiverat att beskattningen av hela eller delar av resultatet skjuts upp. Om intäkten redan influiterat eller blivit känd till sin storlek, kan ett uppskjutande inte ske utan att detta uttryckligen framgår av lagtexten.

Nedsatt köpeskillning

Om det föreligger fel eller brist i den överlåtna egendomen, kan köpeskillningen komma att nedsättas – antingen frivilligt eller efter dom. Då river man upp den ursprungliga taxeringen och sätter ned kapitalvinsten.

Optioner

Bestämmelser om uppskjuten beskattning finns för optioner, terminer i form av finansiella instrument och blankningsaffärer, se avsnitt 38 och 39.

26.3 Beräkning av skattepliktig kapitalvinst/avdragsgill kapitalförlust

26.3.1 Beräkningen

Kapitalvinster och kapitalförluster

Vid beräkning av kapitalvinst eller kapitalförlust redovisas som försäljningsintäkt den avtalade ersättningen för den avyttrade egendomen efter avdrag för försäljningsprovision och liknande utgifter (44 kap. 13 § IL).

Avdrag får ske för alla omkostnader för förvärvet av egendomen som t.ex. erlagd köpeskillning, inköpsprovision, stämpelskatt o.d. samt för förbättringskostnader. I omkostnadsbeloppet får inte inräknas utgifter som täckts genom bidrag från stat eller kommun eller genom näringsbidrag.

Räntekompensation, dvs. ersättning för upplupen men ej förfallen ränta, som erhålls i samband med en avyttring av skuldebrev räknas inte med vid vinstberäkningen utan behandlas som andra räntor.

Endast nominell vinst beskattas och indexuppräknning av omkostnadsbeloppet som kompensation för penningvärdets fall medges således ej.

Förpliktelser

För förpliktelser, som t.ex. skulder i utländsk valuta, gäller som huvudregel att som intäkt tas upp vad som erhålls vid ingåendet av förpliktelsen och avdrag får ske för vad som utgetts vid upphörandet av förpliktelsen (44 kap. 15 § IL och avsnitt 5.9).

För utfärdade optioner och för blankningsaffärer finns särskilda

bestämmelser (avsnitt 38 och 39).

26.3. Anskaffningsutgiften

Anskaffningsutgiften består i huvudsak av den faktiska kostnaden för förvärv av egendomen.

Genomsnittsmetoden

Vid försäljning av en del av ett innehav av egendom med enhetlig beskaffenhet, ska genomsnittsmetoden användas för beräkning av anskaffningsutgiften (48 kap. 7 § IL).

Genomsnittsmetoden innebär att anskaffningsvärdet för samtliga finansiella instrument av samma slag och sort ska beräknas gemensamt på grundval av faktiska anskaffningsutgifter och med hänsyn till inträffade förändringar i innehavet.

Regeln är tillämplig främst på värdepapper som aktier o.d., marknadsnoterade fordringar i svenska kronor, fordringar och skulder i utländsk valuta samt vissa råvaror som t.ex. guld. Den är däremot inte tillämplig på lös egendom som innehafts för personligt bruk som t.ex. glas, porslin och bestick.

Eftersom bestämmelserna framför allt tillämpas på delägarrätter, behandlas de närmare under avsnittet 30.3 om kapitalvinst på aktier o.d.

Schablonmetoden

För marknadsnoterade aktier o.d. får 20 % av försäljningspriset användas som alternativt anskaffningsvärde (schablonregeln). Detta gäller dock inte för optioner, terminer och inte heller för teckningsrätter och delrätter, som erhållits på grund av aktieinnehav. Dessa anses nämligen förvärvade utan kostnad (48 kap. 15 § IL). Schablonregeln kan inte beräknas på aktiernas värde vid förvärvstillfället (prop. 1989/90:110 s. 710).

Benefikt fång

Om skattskyldig förvärvat den avyttrade egendomen genom benefikt fång, anses den erhållen genom det onerösa fång som skett närmast dessförinnan, kontinuitetsprincipen 44 kap. 21 § IL.

Detta innebär att om egendom erhållits genom gåva och givaren i sin tur erhållit egendomen genom arv, måste man gå tillbaka i fångeskedjan tills man finner ett oneröst förvärv. Vad som då erlagts utgör egendomens faktiska anskaffningskostnad. I förekommande fall ska genomsnittsmetoden tillämpas.

Exempel

Någon har ärvt hälften av en aktiepost i ett dödsbo. Han "ärver" då också hälften av anskaffningsvärdet för värdepapperna. Säljer han en del av de förvärvade aktierna ska samma andel av hans hälft av anskaffningsvärdet dras av. Har han redan tidigare värdepapper av samma slag och sort ska det "ärvda" anskaffningsvärdet ingå igenom-

snittsberäkningen för hela aktieposten.

Dessa regler gäller även om någon vid ett arvskifte eller en bodelning erlagt skiftesvederlag för den erhållna egendomen.

Har marknadsnoterad aktie eller annat marknadsnoterat värdepapper erhållits som arv eller gåva, kan det ibland vara svårt att känna till den faktiska anskaffningskostnaden. Det enda man med säkerhet känner till, är att kostnaden inte kan ha varit noll kr. Om det kan göras sannolikt när de ursprungligen köptes kan en uppskattning göras utifrån prisnivån på aktien vid denna tidpunkt efter omräkning för senare emissioner och andra förändringar i aktieinnehavet (prop. 1975/76:180, s. 157). Beträffande nyare förvärv går det att få fram förvärvstidpunkten genom VPC och sedan kan anskaffningsutgiften uppskattas med ledning av kursen den dagen. Beträffande förvärv som skett senast vid 1980-talets mitt kan anskaffningsutgiften i brist på bevisning, uppskattas till 20 % av försäljningspriset för de flesta marknadsnoterade aktier. För äldre innehav får en bedömning göras från fall till fall. Då innehavet är mycket gammalt kan anskaffningsutgiften vara mycket låg.

Har någon genom arv, testamente eller bodelning p.g.a. makes död förvärvat egendom som var omsättningstillgång i näringsverksamhet hos den avlidne, men som inte utgör sådan tillgång för förvärvaren, gäller en särskild bestämmelse. Egendomen ska då anses förvärvad för det bokförda värdet.

Betalning vid arvskifte

Om delägare i dödsbo i samband med arvskifte (även delskifte) löser ut övriga dödsbodelägare med kontant belopp, anses avyttring inte föreligga och lösenbeloppet utgör inte anskaffningsutgift.

Blandade fång – arv, bodelning

Om delägare i ett dödsbo köper egendom från dödsboet utan samband med arvskiftet, anses en andel av egendomen motsvarande hans andel i dödsboet förvärvad genom arv och återstoden genom oneröst fång. Anskaffningsutgift bestäms med utgångspunkt i detta.

Exempel

Hälftenägare i ett dödsbo förvärvar egendom från dödsboet mot ett marknadsmässigt vederlag. Han anses då ha förvärvat halva egendomen genom köp med hälften av priset som anskaffningskostnad. Den andra hälften av egendomen anses förvärvad genom arv. Han ”ärver” då också hälften av den anskaffningskostnad dödsboet fått dra av om dödsboet sålt egendomen. Andra hälften av det vederlag han erlagt påverkar inte kapitalvinstbeskattningen.

Detta gäller såväl för fastigheter som annan egendom.

**Blandade fång –
gåva**

Har egendom avyttrats till ett pris som understiger marknadsvärdet och gåvoavsikt föreligger, utgör mellanskillnaden gåva. Transaktionen utgör då delvis köp och delvis gåva. Man talar då om blandade fång.

Om det blandade fångat avser fastighet gäller helhetsprincipen (jfr avsnitt 27).

För annan egendom än fastigheter, t.ex. bostadsrätter och aktier, tillämpas delningsprincipen. Om vederlaget motsvarar halva marknadsvärdet, anses egendomen förvärvad till hälften genom köp till hälften genom gåva. Det utgivna vederlaget anses då belöpa på hälften av den erhållna egendomen medan den andra hälften av egendomen anses erhållen såsom gåva, varvid mottagaren övertar överlåtarens anskaffningsvärde till den delen (RÅ 1943 ref. 9). I RÅ 1970 Fi 1212 var vederlaget emellertid obetydligt jämfört med värdet på egendomen. Denna ansågs då i sin helhet förvärvad genom gåva.

Om gåvoavsikt inte föreligger, anses egendomen förvärvad i sin helhet genom köp (RSV/FB Dt 1985:30). Det utgivna vederlaget utgör då egendomens anskaffningsvärde även om det skulle understiga marknadsvärdet. Vid överlåtelse till närstående torde man emellertid kunna utgå ifrån att gåvoavsikt föreligger. Bevisbördan för att gåvoavsikt ej förelegat torde i sådana fall åvila den som vill hävda att gåvoavsikten saknas.

Det saknar betydelse för den inkomstskatterättsliga bedömningen om gåvoskatt erlagts eller inte.

Rätten till avdrag för kapitalförluster vid avyttring till underpris är begränsad (44 kap. 23-25 §§ IL, avsnitt 26.3.3 nedan, kantarubriken "Endast verkliga förluster").

Överpris

När någon erlagger ett pris som överstiger marknadsvärdet på egendomen, ska endast den del av köpeskillingen som motsvarar egendomens marknadsvärde anses som vederlag vid kapitalvinstbeskattningen om gåvoavsikt föreligger. Samma belopp ska ses som anskaffningsutgift för förvärvaren. Överskjutande del får ses som en gåva (RÅ80 1:57).

Om gåvoavsikt inte föreligger ses däremot hela vederlaget som försäljningspris för säljaren och som anskaffningsutgift för köparen. Liksom vid underpris torde man vid överlåtelse mellan närstående till överpris presumera att gåvoavsikt föreligger. Den skattskyldige har bevisbördan för att så inte är fallet.

Egendom i utlandet

Värdet på egendom i utlandet varierar delvis beroende på valutakursförändringar mellan den svenska kronan och valutan i det land där egendomen finns. Reglerna för kapitalvinstbeskattning beräknas alltid i svenska kronor. Om man sålt en fastighet i utlandet tillämpas de svenska kapitalvinstreglerna för fastigheter,

och har man sålt aktier tillämpas reglerna för delägarrätter.

Om anskaffningsutgiften erlagts i utländsk valuta ska den räknas om till svenska kronor efter kursen på dagen för köpeavtalet. Motsvarande gäller för försäljningslikviden (omräkning sker efter kursen vid avyttringstillfället) och för andra avdragsgilla kostnader. En särskild regel finns emellertid i 44 kap. 16 § IL. Om ersättningen för den avyttrade egendomen växlas till svenska kronor inom 30 dagar från avyttringen tillämpas den vid växlingen använda kursen vid beräkning av värdet på ersättningen. Regeln är tillkommen av praktiska skäl för att man ska slippa göra tre vinstberäkningar, en för den sålda egendomen, en för fordringen i utländsk valuta och en för den utländska valutans. Regeln innebär att vinsten eller förlusten på valutans kommer att beskattas tillsammans med vinsten/förlusten på den avyttrade egendomen. Någon motsvarande regel finns inte vid förvärvet. Se vidare avsnitt 33.

Räntekompensation

När en räntebärande fordran överläts ska köparen - förutom köpeskillingen - erlagga ersättning för den rätt till ränta som belöper på tiden efter senaste ränteförfallodag (81 § Köplagen). Genom 1990 års skattereform infördes en bestämmelse med innebörd att sådan ersättning för upplupen ränta ska ingå i kapitalvinstberäkningen. Den utgjorde en del av försäljningspriset för säljaren och en del av anskaffningskostnaden för köparen. Detta innebär att den som köpt sådant skuldebrev under denna tidsperiod inte medgett avdrag för den erlagda räntekompensationen såsom för ränta. För skuldebrev, som förvärvats under denna tid men avyttrats därefter gäller därför att erlagd räntekompensation fortfarande utgör del av anskaffningsvärdet (övergångsbest. p. 10 till SFS 1993:1543, 65 § ILP).

- förvärv 1991-1993

Denna bestämmelse kan bli tillämplig på fordringar i svensk eller utländsk valuta eller på fordringar som beskattas som delägarrätter.

- förvärv fr.o.m. 1994

Fr.o.m. inkomståret 1994 ska räntekompensation vid överlåtelse av en marknadsnoterad fordran behandlas som ränteintäkt resp. ränteutgift. Se avsnitt 24.3.1.

Beträffande vinstandelsbevis är emellertid hela eller en del av avkastningen knuten till bolagets resultat och kan inte beräknas löpande under året. Räntekompensation utgår då inte för denna del.

Livränta

Om egendom avyttrats mot vederlag i form av en livränta, sker beskattningen enligt särskilda bestämmelser i 44 kap. 35-39 §§ IL. Eftersom livränta är vanligast vid fastighetsförsäljningar behandlas reglerna i kapitel 27.

Byte

Vid byte anses marknadsvärdet på den erhållna egendomen som avyttringspris för den överlåtna. På motsvarande sätt är mark-

nadsvärdet på den överlåtna egendomen anskaffningsvärde för den erhållna (den korsvisa principen). Dessa värden behöver inte överensstämma. Om den ena egendomen är marknadsnoterad medan notering saknas på den andra, kan man i affärsmässiga förhållanden utgå ifrån att värdena ungefärligen är lika stora. Värdet på den onoterade egendomen kan därför uppskattas till värdet på den noterade om inte annat visas. I praktiken kan man ofta utgå från att avyttringspriset för den bortbytta egendomen också är anskaffningsvärdet för den erhållna egendomen. Jfr Regeringsrättens dom den 21 november 2002 (överlåtelse till danskt bolag mot vederlag i aktier i bolaget).

Regeringsrätten har i RÅ 2001 ref. 57 tagit ställning till hur stor anskaffningsutgiften är vid infriande av borgen och förvärv av regressrätt på den ursprunglige låntagaren. Omkostnadsbeloppet utgörs då av den erlagda köpeskillingen, dvs. det belopp borgensmannen betalat till långivaren. Detta gäller även om marknadsvärdet på regressfordringen är lägre.

I två domar den 19 december 2002 har Regeringsrätten funnit att en omvandling av ett värdelöst villkorat aktieägartillskott till ett ovillkorat sådant inte innebar att något tillskott till bolaget gjorts. Anskaffningsutgiften för aktierna ökade därför inte.

Räntefri revers

Om vederlaget vid en avyttring utgörs av en räntefri revers eller en revers med låg ränta, ska marknadsvärdet på reversen vid försäljningstillfället anses som försäljningspris. Värdet på skuldebrevet måste således diskonteras (RÅ 1987 ref. 102 och RÅ 1988 ref. 148).

Om betalning skett i svenska kronor ska erlagt belopp anses som anskaffningsutgift (Regeringsrättens dom den 20 oktober 2001). Någon omvärdering ska inte göras p.g.a. att den erhållna egendomen inte är värd lika mycket som erlagts i betalning. Däremot kan betalningen avse även annat än förvärvet och i sådana fall ska en fördelning ske och endast en del av utgiften hänföras till anskaffningen.

Lön

Om en anställd p.g.a. sin tjänst fått förvärva tillgång till underpris och beskattats för denna förmån, utgörs anskaffningsutgiften av tillgångens marknadsvärde. Därtill kommer de kostnader han haft i samband med förvärvet.

Om emellertid värdepapper köpts till ett reducerat pris, och denna förmån inte tagits upp till beskattning på grund av undantagslagstiftningen i 11 kap. 15 § IL, torde anskaffningsutgiften utgöras av den faktiska kostnaden man haft för att förvärva egendomen. Skälet till denna undantagslagstiftning var nämligen att jämställa anställda med allmänheten vid offentliga erbjudanden om förvärv av värdepapper på förmånliga villkor och de anställda bör då anses ha samma anskaffningsutgift som andra

som utnyttjat erbjudandet.

Utdelning, ränta

Om en aktieägare eller skuldebrevsinnehavare förvärvat egendom till underpris från bolaget/låntagaren utgörs anskaffningsvärdet av vad som faktiskt erlagts för egendomen med tillägg för vad som kan ha beskattats som utdelning/ränta.

26.3.3 Hur stor del är skattepliktig/avdragsgill?

Kapitalvinster

Kapitalvinster är normalt skattepliktiga fullt ut. Några undantag finns dock. Så är t.ex. vinst vid avyttring av fastigheter och bostadsrätter endast skattepliktig till viss del.

Kapitalförluster

Genom skattereformen infördes som huvudregel en kvotering av den avdragsgilla förlusten till 70 %. Genom särskilda kvittningsregler kan i somliga fall förluster utnyttjas fullt ut. Se vidare resp. avsnitt. För fastigheter och bostadsrätter gäller särskilda regler.

Endast verkliga förluster

Avdrag medges bara för verkliga förluster (44 kap. 23-25 §§ IL). Att sälja egendom till exempelvis egna barn till underpris leder således inte till en avdragsgill förlust annat än i den mån omkostnaderna överstiger marknadsvärdet på egendomen (avsnitt 26.3.1 vid kantrubriken "Blandade fång").

För att lagrummet ska kunna tillämpas torde emellertid krävas en benefik avsikt. Om någon säljer egendom till underpris till en utomstående av affärsmässiga skäl, t.ex. därför att han behöver pengar snabbt, torde förlusten vara avdragsgill. Av prop. 1989/90:110 s. 711 framgår att den skattskyldige har bevisbördan i denna del. Vid försäljningar till närstående och liknande torde normalt benefik avsikt föreligga.

Bestämmelserna kan tillämpas även om försäljningen sker indirekt via en juridisk person.

De gäller däremot inte avyttringar som redovisas i näringsverksamhet, utan där är vanliga regler om beskattning vid uttag tillämpliga.

Byte mot hyresrätt o.d.

Om den skattskyldige vid försäljning erhållit en rättighet eller förmån som inte påverkar vinstberäkningen, ska värdet av rättigheten beaktas om förlust uppkommit (44 kap. 25 § IL).

Detsamma gäller om förmånen tillfallit en närstående och om det skett indirekt via en juridisk person.

Med värde avses inte affektionsvärde o.d. (prop. 1989/90:110 s. 711).

Ett typiskt fall är när säljaren av en fastighet eller en bostadsrätt erhåller en hyresrätt. I RÅ 1987 ref. 89 I och II ansåg RR att en hyresrätt inte ska åsättas något värde vid beräkning av vinst och förlust. Hyresrätt får enligt 12 kap. 65 § JB inte överlåtas mot

vederlag utan överlåtelsen är ogiltig och vederlaget ska lämnas tillbaka.

Om det vid byte av fastighet mot hyresrätt jämte kontant ersättning uppkommer en förlust p.g.a. att den kontanta ersättningen understiger anskaffningsutgiften, är förlusten inte avdragsgill.

Om däremot en vinst uppkommer (den kontanta ersättningen överstiger anskaffningsutgiften) ska endast denna vinst beskattas. Något tillägg ska inte göras för uppskattat värde på hyresrätten.

Vid byte av hyresrätt mot fastighet ska hyresrättens värde inte heller räknas in i anskaffningskostnaden för fastigheten.

**Personlig levnads-
kostnad**

Förbudet mot avdrag för personliga levnadskostnader i 9 kap. 2 § IL gäller även för kapitalförluster. Detta framgår av Regeringsrättens motivering i RÅ 2000 ref. 45 även om domstolen i just det fallet ansåg att avdrag borde medges. Om förlusten på aktierna i stället berott på förmåner som aktieägaren fått i samband med utnyttjandet av golfanläggningen eller om villkoren för förvärvet och försäljningen av aktien i övrigt varit sådana att transaktionerna typiskt sett leder till en förlust så kan en personlig levnadskostnad ha förelegat. Se även RÅ 1984 not. 204 där avdrag vägrades för förlust på lån till god vän.

Förluster på kapitalplaceringsegendom i allmänhet kan emellertid inte anses som personliga levnadskostnader, jfr Regeringsrättens motivering i RÅ 2001 ref. 57 angående förlust på regressrätt p.g.a. infriande av borgen för skulderna i eget aktiebolag.

Bosatt i Sverige

Fysisk person har generell avdragsrätt för förlust på avyttring av egendom eller på skattepliktiga förpliktelser om han varit bosatt i Sverige under beskattningsåret. Begränsat skattskyldig har avdragsrätt för förluster endast om han varit skattskyldig här för motsvarande vinst (Handledning i internationell beskattning).